

NAJČEŠĆE VRSTE KUĆNOG BILJA

Sažetak

Ne postoji određena skupina sobnih biljaka utvrđena znanstvenim načelima. Općenito se u sobne biljke ubrajaju one vrste koje su upadljive zbog lijepih listova ili cvjetova, a prikladne su za uzgoj u kući. Pri odabiru kućne biljke treba voditi računa o uvjetima smještaja i mnogim drugim uvjetima u koje uključujemo i njegu. Iz tehničkih razloga spomenuti ćemo samo najčešće kućne biljke.

Ključne riječi: *kućne biljke, smještaj, njega*

Uvod

Što su zapravo kućne biljke? Na ovo pitanje nije jednostavno odgovoriti. Ne postoji određena grupa sobnih biljaka utvrđena znanstvenim načelima. Isto tako nema biljke koja najbolje uspijeva u zatvorenoj prostoriji. Međutim, postoji velik broj biljaka koje su prikladne za uzgoj u kući. Neke se u kući mogu održati duže vrijeme, a neke propadnu za nekoliko tjedana. Općenito, u sobne biljke ubrajamo one biljne vrste koje su posebno upadljive zbog lijepih listova ili cvjetova, a mogu uspijevati u kući. Hoće li neka biljka moći rasti u kući, ne ovisi samo o mjestu na koje ćemo je smjestiti, već o njezi koju ćemo joj pružiti. Kada govorimo o njezi, nemojmo zaboraviti da se radi o živim bićima, na njih se nikada, pa ni jedan dan ne smije zaboraviti. To ne znači da ih moramo svakodnevno zalijevati, ali zato treba svakodnevno utvrditi je li im potrebna voda i hranivo.

Prije nego kupite kućnu biljku, pitajte se gdje je možete smjestiti jer se kod smještaja treba računati s mnogim čimbenicima, od kojih su dva najvažnija - svjetlo i zrak. Sobne biljke imaju velike zahtjeve s obzirom na svjetlo. To ne znači da ih treba staviti na puno sunce, jer baš to većina njih ne podnosi. Za sobne biljke najidealnije je mjesto na širokoj prozorskoj dasci. Ako je prozor okrenut izravno prema jugu, u popodnevnom će satima biljkama biti pretoplo. U većini slučajeva dovoljno je između prozora i biljaka povući zastor.

Kućne biljke možemo podijeliti na sljedeće skupine: biljke ukrasnog lišća, paprati, cvjetnice, lukovice i paluče te kaktuse i sukulente. Od oko 300 vrsta kućnih biljaka teško je izdvojiti i preporučiti samo neke. Jasno, sve ih ne možemo navesti iz tehničkih razloga, no spomenimo one najčešće.

¹ *Darko Kantoci, dipl.ing. agr.*

Biljke ukrasnog lišća

Biljke ukrasnog lišća ubrajaju se u najpopularnije kućne biljke, nadmašujući cvjetnice u omjeru oko 10:1. Njihova je prednost što izgledaju lijepo i svježije cijele godine. Najuspjeliji primjerci kućnih biljaka su zimzeleni, što znači da imaju period rasta i period mirovanja, ali nikada ne gube lišće. Mnoge vole polusjenu pa im odgovara smještaj u sobi, polako rastu pa nema opasnosti da će prebrzo postati prevelike. Biljke ukrasnog lišća cijene se prvenstveno zbog otpornosti i prilagodljivosti životu u interijerima.

Kod ovih biljaka najčešće zadivljuje njihova raznovrsnost. Dok su nekada aspidistra, palme ili fikus samo u određenim razdobljima bili u modi, nove metode transporta i uzgoja hibrida koji lakše uspijevaju u interijerima, znatno su proširile popis biljaka koje se mogu nabaviti u trgovinama. Istovremeno su promjene u arhitekturi unijele više svjetla u stambene i poslovne prostore pa je i više biljaka postalo dostupno običnom kupcu. Mnoge biljke ukrasnog lišća, u koje se ubrajaju i spomenuti ljubimci, vrlo je lako njegovati. Međutim, postoje i takve biljke, poput dizigoteke, koju treba često prskati jer traži visoku vlagu zraka, ili fitonie, koja najbolje uspijeva u cvjetnom prozoru ili terariju.

Begonia - begonija

U prirodi begonija raste u suptropskim šumama, na primjer u podnožju Himalaja. I cvatuće i grmolike begonije obično se ubrajaju u cvjetnice, iako se mnogi grmoliki oblici uzgajaju samo zbog lijepih listova. Među njima se ljepotom lišća osobito ističe *Begonia rex* i njezini hibridi sa sukulentskim stabljikama i jajastim listovima dužine oko 30 cm, raznih boja, od metalnosrebrne i ružičaste do zagasitocrvene, zelene i zagasitosmeđe. "La Pasqual" ima velike, gotovo crne listove, sa srebrnim i grimiznim šarama. "King Henry" ima listove u sredini tamne, sa srebrnom prugom, zagasitozelenim pojasom koji je posut srebrnim točkama i s purpurnim rubom. "Silver Queen" ima srebrne listove s grimiznim naličjem.

Slika 11: *Begonia rex* "Silver Queen"

Begonia masoniana ima blijedozelene listove s duboko urezanim smeđim žilama, a prodaje se pod nazivom "Iron Cross". *Begonia manicata* ima listove s naboranim rubovima koji su s gornje strane prekriveni su crvenim palistićima.

Begonije uspijevaju na sjenovitim mjestima, najbolje u prostorijama okrenutim ka sjeveru. Temperatura neka bude umjerena, zimi je najbolje 15 do 20°. U vrijeme rasta obilno se zalijeva isključivo kišnicom. Nemate li kišnicu, morate koristiti destiliranu vodu. Nakon cvatnje lagano se smanjuje zalijevanje. Povremeno biljku treba poprskati, no nemojte prskati lišće. Lako se razmnožava lisnim reznicama u ljeto.

Slika 2: *Dieffenbachia amoena*

Dieffenbachia - difenbahija

Difenbahija je otporan, zimzeleni grm iz tropske Amerike s velikim šarenim listovima koji rastu iz debelih mesnatih stabljika. U stakleniku će odrasle biljke narasti do 2 m visine, a kao sobne obično narastu do 1 m visine. *D. amoena* ima zagasitozelene listove posute bijelim i blijedožutim šarama. *D. bowmanni*, najveća vrsta, ima zagasitozelene listove duge do 75 cm, sa svijetlozelenim šarama. *D. picta* ima jajaste listove s krem i bijelim šarama u sredini, dok

su rubovi zeleni. Zagasitozelena podloga listova sorte "Exotica" posuta je blijedožutim šarama. "Superba" ima debele i sjajne listove s bijelim pjegama.

Biljku smjestite na sjenovito mjesto, zaštićeno od propuha. Nikako ne izlažite difenbahiju direktnom suncu. Zimi temperatura ne bi smjela biti niža od 15 do 18° C. U vrijeme rasta obilno zalijevati i prskati listove. Kroz jesen i zimu zalijevati oskudno, povremeno prskati biljku ili obrisati listove vlažnom krpom.

Slika 3: *Ficus elastica*

Ficus - fikus, gumijevac, tropska smokva

Fikus je vrlo širok rod drveća, epifitnih grmova i penjačica kojima je zajednička osobina mliječna, bijela tekućina koja je *F. elastica*, gumijevac, nekoć učinila i donekle ekonomski značajnim. Od visokih vrsta najčešće se uzgajaju *F. benjamina*, *F. deltoidea* i *F. elastica*. *F. benjamina* ima male, šiljaste, jajaste listove i blijedosivo stablo s granama nalik na vrbu.

F. deltoidea, manja je biljka, malih, kožnatih listova koji rastu vodoravno, sa žutim bobicama. Visine je 60 do 80 cm. *F. elastica* ili gumijevac ima vrlo uspravnu stabljiku i velike, sjajne, duguljaste, kožnate listove. Brzo raste i kao kućna biljka naraste do 3 m, ali ako ga orezujete, može rasti kao penjačica. U priobalju fikusi se mogu vidjeti u starim gradskim jezgrama, u uskim uličicama, kako rastu uz ulaz u kuću, a pojedini primjerci mogu narasti znatno više od 3 m. *F. elastica* "Decora" ima oblije listove, a "Variegata" ima šarene listove. *F. pumila* je puzajuća vrsta fikusa. To je mala biljka, tamnih, nepravilnih listova koji se mogu spuštati ili penjati uz potporanj. U puzajuće spada i *F. radicans* koji ima veće, zašiljene listove.

Fikus treba smjestiti na vrlo zračno, svijetlo mjesto, ali ne i na direktno sunce. Zimi traži temperaturu 12 do 15° C. Za vrijeme rasta obilno zalijevati, u jesen oskudno, a zimi samo prskajte zemlju u loncu. Traži redovitu prihranu mineralnim gnojivima. Svim fikusima redovito čistite naličje listova vlažnom krpom.

Papрати

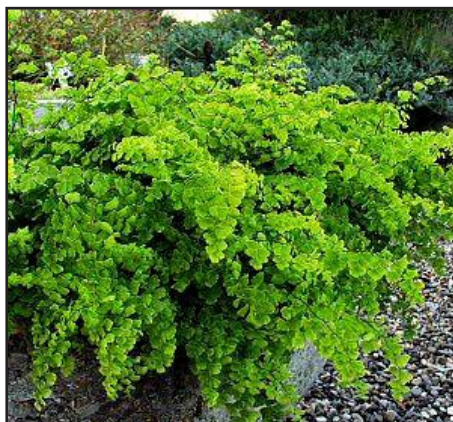
Oko 10 000 vrsta paprati raste diljem svijeta po vlažnim i sjenovitim mjestima, ali najviše ih ima u tropskim područjima. Broj paprati koje se mogu kupiti smanjio se u odnosu na prije jer im ne odgovara znatno viša temperatura današnjih stambenih prostora, no u zadnje vrijeme kao da je opet zaživio interes za njih. Zbog nježnog lišća i intenzivnog zelenila vrlo su lijepe kućne biljke.

Većini paprati pogoduje hladno, vlažno i sjenovito mjesto. Sjeverni prozori kuće ili stana vrlo su dobro mjesto za paprat, no potrebna im je visoka zračna vlaga. Lonce s biljkama stavite u veći ukrasni lonac, a prostor između lonaca ispunite vlažnim tresetom ili mahovinom. Paprati su lijepe same ili u grupama. Mogu se uzgajati u visećim košaricama ili na povišenom mjestu, odakle se spuštaju poput slapa. Idealne su za kupaonicu.

Adiantum - gospin vlasak

Ta paprat ima nježno perasto lišće. *A. capillis veneris*, raste u Europi i SAD-u, ima lijepe, čvrste i tamne stabljike ili peteljke te svijetlozelene, male, narezane listove. Biljka naraste do 60 cm visine. Listovi su dugi 15 do 25 cm, kao mladi su uspravni, a kasnije se u lukovima spuštaju prema tlu. *A. hispidulum* ima okrugle i dlakave listiće koji su crvenkastobrončani dok su mladi.

Biljku treba smjestiti na sjenovito mjesto i zaštititi od propuha. Ljeti traži toplinu, zimi temperaturu ne ispod 18° C. Treba je zalijevati obilno uz često prskanje listova.

Slika 4: *Adiantum capillus „Banksianum“*

Davallia - davalija

Taj rod paprati potječe iz krajeva umjerene klime, ima lijepe listove, a za kućni uzgoj se koriste dvije vrste. *D. canariensis* ima dlakavo korijenje, koje se "prelijeva" preko ruba lonca, i duboko razdijeljene listove, duge 35 do 40 cm. *D. mariesii* ima zanimljive podanke koji ponekad izrastu u loptaste oblike. Svijetlozelene kožnati listovi duboko su razdijeljeni i dugi su 20 do 30 cm.

Slika 5: *Davallia canariensis*

Biljku treba smjestiti na sjenovito mjesto. Ljeti traži toplinu, zimi temperaturu od 14° C. Ljeti treba zalijevati obilno, zimi oskudno.

Slika 6:
Nephrolepis exaltata „Bostoniensis“

Nephrolepis - čupava paprat, sobna paprat, kovrčava paprat

Taj rod paprati razdijeljenih listova razvija se iz podanaka, a najljepše izgleda u visećoj košarici ili na povišenom mjestu. *N. exaltata* visoka je paprat zagasitozelenih, perastih ili razdijeljenih listova, ovisno o sorti. Naraste do 1 m visine. “Elegantissima” ima mnoštvo sjajnozelenih, čvrstih listova. *N. exaltata var. bostoniensis*, bostonska paprat, ima piramidalne listove, duge 1 m, koji se u lukovima spuštaju prema tlu.

Sve vrste treba smjestiti na sjenovito mjesto zaštićeno od propuha. Ljeti toplo, zimi 14 do 16° C. U vrijeme rasta treba zalijevati obilno, zimi oskudno.

Cvjetnice

Izrazom cvjetnice zaista je obuhvaćeno mnoštvo biljaka, no ovdje se misli na one biljke koje uz odgovarajuće uvjete cvatu duže od jedne sezone, kao i na one koje se uzgajaju uglavnom zbog ljepote njihovih cvjetova. Neke bromelije cvatu, no uzgajaju se zbog ljepote lišća, mnogi kaktusi cvatu, no svrstani su u posebnu skupinu, isto kao i lukovičasto biljke koje također cvate. Da bi potjerale pupoljke, većini je cvjetnica potrebno više svjetla nego biljkama ukrasnog lišća i paprati. Neke su, poput pelargonija, zadovoljne normalnim uvjetima na sunčanom prozoru, druge, poput begonija, trebaju više pažnje i posebnu sredinu. Neke od najegzotičnijih biljaka, orhideje, trebaju posebnu brigu i pažnju i najbolje ih je ostaviti iskusnim uzgajivačima. Cvjetnice su ukras interijera samo u jednom dijelu godine, a kada cvjetovi uvenu, treba im period mirovanja. Iako se većina cvjetnica nakon cvatnje više ne uzgaja, većina bi ih cvala i iduće godine.

Cyclamen persicum - ciklama

Ta zimzelena biljka porijeklom iz istočnog Sredozemlja voli hladnoću. Prodaje se u cvatu u jesen i zimi. Često joj više odgovara smještaj u spavaću sobu ili hodnik nego u dnevni boravak, gdje joj je često previše suho i toplo. Originalna vrsta je ružičaste boje, no dobivene sorte raznih su boja, od bijele do zagasitogrimizne. Većina ima srebrne, simetrične šare na čvrstim, srolikim listovima. Kada je kupite, smjestite biljku na hladno i sjenovito mjesto. Vlagu u zemlji najlakše ćete održavati tako da lonac obložite vlažnim tresetom. Ako su podanci iznad zemlje, biljku možete zalijevati na uobičajeni način, ali ako su ispod zemlje, pola sata nakon zalijevanja izlijte vodu iz podloška. Biljke s gustim listovima možda će trebati zalijevati i dva puta dnevno. Ciklame često bacamo nakon što ocvatu, no uz pažljivu njegu mogu cvasti i nekoliko godina. Kada listovi požute i biljka ostane bez pupoljaka, postupno se prestaje zalijevati, a lonac se spremi na suho i tamno mjesto do ljeta. Tada ga, po mogućnosti iznesite van, na hladno i sjenovito mjesto.

Zalijevajte dok se ne pojave listovi, a tada presadite biljku u svježu zemlju i vratite je na sjenovito mjesto dok se ne pojave pupovi. Kada se pojave cvjetovi, premjestite je na svjetlije mjesto.

Zimi se drži pri temperaturi 8 do 10° C. U vrijeme rasta zalijevati obilno, kasnije sve oskudnije, a u vrijeme mirovanja ne zalijevati.

Impatiens - nedirak

Nedirak je rod razgranatih zim zelenih grmova s debelim, mesnatim, gotovo prozirnim stabljikama i mnoštvom polusvjetlucah cvjetova narančaste, crvene, skrletne ili sljezove boje. *I. wallerana hoistii*, koju u nekim zemljama zovu "marljiva Liza" jer neumorno cvate, ima crvene stabljike i skrletne cvjetove položenih latica, promjera 2,5 do 5 cm, i zelene ili smečkaste, jajaste, zašiljene listove. Cvate kroz cijelu godinu i naraste 30 do 60 cm. *I. balsamina* je poluotporna jednogodišnja biljka koja cvate ljeti ružičastim cvjetovima.

Biljku smjestiti na svijetlo mjesto, ali ne na direktno sunce. U proljeće i jesen držati je u polusjeni. Zimi se drži na svijetlom i toplom mjestu, na 20° C. Ako se drži na manje svijetlom mjestu, tada temperatura može biti niža, 15° C. Normalno se zalijeva, tako da je grumen zemlje uvijek vlažan.

Saintpaulia ionantha - afrička ljubica

Ova čvrsta, niska trajnica porijeklom je iz istočne Afrike. Listovi su zagasitozeleni, okrugli, a iz sredine biljke izbijaju grozdovi jednostavnih, purpurnih cvjetova. Biljka cvate gotovo cijelu godinu. Hibridi imaju bijele, svijetloljubičaste, jednostavne ili dvostruke cvjetove.

Ljeti se drži na sjenovitom mjestu, zaštićenom od propuha. Zimi se drži na svjetlijem mjestu, zaštićenom od direktnog sunca. Ljeti joj odgovara niža temperatura dok zimi traži konstantnu temperaturu od 16 do 18° C. Uvijek zalijevati ispod listova, a za zalijevanje koristiti samo meku i mlaku vodu.

Lukovice i paluče

Svilenkaste ljuske lukovica čine vanjski sloj mirujućeg podzemnog pupoljka pod čijom površinom je, u koncentričnim lisnatim slojevima punim škroba, spremljena hrana potrebna za rast biljke. Struktura lukovice i paluče omogućuje biljci da preživi hladnu zimu, kada se voda u zemlji smrzava, ili jake zimske vjetrove. Uloga lukovice do punog izražaja dolazi za kratkih proljetnih dana jer one cvatu dok većina drugih biljaka još miruje i tako nam u proljeće unose šarenilost u kuću. Prednost lukovica je u tome što se mogu "forsirati" tako da ranije procvatu u kući nego bi procvale vani. Jednom forsirana lukovica više neće cvasti u kući, treba je ostaviti da prirodno dozrije i posaditi u vrt. Neke se lukovice ne mogu forsirati, no te će cvjetati i nekoliko godina u kući.

Hyacinthus - zumbul

U Južnoj Americi i na području Sredozemlja mogu se naći neke vrste zumbula, ali u zatvorenom rastu samo *H. orientalis*, obični ili nizozemski zumbul, i *H. orientalis* var. *Albulus*, koji cvatu zimi i u proljeće. Narastu 30 cm visoko. Listovi su uski, sjajni i remenasti. Zvonoliki cvjetići čine gusti cvat koji je, ako je riječ o *H. orientalis*, različitih boja. *H. orientalis* var. *albulus* manja je biljka s bijelim ili svijetloplavim cvjetićima.

Lukovice se sade početkom jeseni tako da vrhovi izviruju iz zemlje. Vrsta je pogodna za forsiranje.

Narcissus - narcisa, sunovrat

Ovaj rod otpornih lukovičastih biljaka idealan je za forsiranje, obuhvaća širok niz tipova, od visokih, jasnožutih i dvobojnih sa središnjom čaškom nalik na trubu i širokom ogrlicom latica, do malih narcisa s dvostrukom središnjom čaškom krem boje ili narančastom u obliku trube i bijelom ogrlicom.

Lukovice se sade u jesen 8 do 15 cm duboko, ovisno o veličini.

Tulipa - tulipan

Taj otporni rod lukovičastih biljaka u divljem se obliku javlja u sjevernom Sredozemlju, na Kavkazu i u Aziji. Jednostavni i dvostruki ranocvatući oblici forsiraju se kao kućne biljke, a obuhvaćaju sorte gotovo bezgraničnog niza boja.

Lukovice kupite početkom jeseni i ostaviti na otvorenom ili hladnom mjestu u kući. Sade se na dubinu koja je dvostruko veća od njihove visine.

Kaktusi i sukulenti

Bizarni oblici mnogih kaktusa i sukulenata rezultat su njihove prilagodbe prirodnom staništu, polupustinjama i suhim stepama tropskih i suptropskih krajeva. Listovi koji su oblikom nalik na oblutke, najmanja su moguća transpiratorna površina za određeni volumen vode. Odebljale stabljike zapravo su spremišta vode u kojima biljka čuva vodu u dugim sušnim razdobljima. Bodljike su zapravo transformirano lišće, a njihova je uloga da skupljaju vodu, ali su i vrlo dobra obrana.

Echinopsis - kaktus morski jež

Echinopsis je rod malih loptastih kaktusa iz Južne Amerike koji cvatu cvjetovima raznih boja, od bijele, žute, do ružičaste i skrletne. *E. calachlora* odlikuje se jasnozelenim loptastim stabljikama s kratkim bodljama i bijelim, 15 cm dugim i 10 cm širokim cvjetovima. Zagasitozelene loptice *E. eyriesii* podijeljene su na oštra rebra s uočljivim areolama i malim, tamnim bodljama. Bijeli cvjetovi dugi su oko 20 cm, široki 5 do 8 cm. *E. kermesina* naraste 15 cm široko, ima šarene bodlje i zagasitocrvene cvjetove duge oko 20 cm i oko 10 cm široke.

Slika 7: *Echinopsis calochlora*Slika 8: *Echinopsis eyriesii*

Kaktus treba smjestiti na vrlo svijetlo mjesto, na direktno sunce. Ljeti mu odgovara visoka temperatura, dok mu zimi odgovara hladnoća. Ljeti zalijevati obilno, zimi ne zalijevati.

Slika 9: *Chamaecereus silvestrii*

Chamaecereus - kamecerej, patuljasti kaktus

Chamaecereus silvestrii jedini je predstavnik ovog roda kaktusa iz Južne Amerike. Ima 2 do 8 cm duge i 6 do 12 mm široke stabljike s niskim rebrima i blijedim bodljama. Krasni cvjetovi su crveni, nalik na veliki lijevak, s 5 cm dugim laticama i žutim prašnicima.

Smjestite biljku na svijetlo mjesto, na direktno sunce. Ljeti mu odgovara vrućina, dok zimi traži temperaturu od samo 2° C. Ljeti

zalijevati redovito, zimi ne zalijevati.

Sansevieria - sansevijerija

Sansevieria je rod sukulenata iz tropske Afrike kojima mesnati listovi (najviše šest) rastu izravno iz zemlje, a mogu narasti do 1,5 m. Listovi su zagasito zeleni sa sivim poprečnim prugama i završavaju šiljkom. *S. trifasciata* "Laurentii" ima zlatnožute pruge na rubovima zelenih listova, "Hanii" raste u niskoj rozeti i izgleda poput bromelije.

Biljku smjestite na vrlo svijetlo mjesto. Ljeti joj odgovara toplina, zimi temperatura od najmanje 15° C. Ljeti zalijevajte redovito, zimi ne zalijevati.

Slika 10: *Sansevieria trifasciata*

THE MOST FREQUENT SORTS OF POT PLANTS

Summary

There is no defined group of pot plants established by scientific principles. Generally, pot plants include those sorts which are noticeable because of their beautiful leaves or flowers and they are suitable for cultivation in the house. When choosing a pot plant, it is necessary to take into account conditions of accommodation and many other conditions including cultivation. For technical reasons, we will only mention the most frequent pot plants.

Key words: pot plants, accommodation, cultivation

*Blagoslovljen Božić
i sretnu
Novu godinu
želi vam*

pinusagro